

Okuyucu Mektupları / *Reader Letters*

Türkiye’de Halk Kütüphanelerinin Belediyelere Devrine İlişkin Çabalar Konusunda Düşüncelerim

Open Letter to the Minister of Culture and Tourism

Bülent Yılmaz*

Öz

Halk Kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri çalışmaları nedeniyle bazı mesleki endişelerin Kültür Bakanı’na iletilmesi amacıyla kaleme alınmış açık mektuptur.

Anahtar Sözcükler: halk kütüphaneleri, yerel yönetimler, belediyeler

Abstract

This is an open letter to the Turkish Minister of Culture and Tourism on professional concerns about the transfer of public libraries to local administration.

Keywords: public libraries, local administrations, municipalities

Sayın Bakanım,

Kanımca son beş altı yıldır Türkiye’de halk kütüphanelerine ilişkin olarak öne çıkan, sıklıkla tartışılan ve özellikle halk kütüphanecilerini ve bizleri endişelendiren bir konuya ilişkin kişisel düşüncelerimi size iletmeyi bu konuda yıllardır akademik çalışmalar yapan bir bilim insanı sorumluluğu olarak görüyorum ve dikkate alınacağı umudunu taşımak istiyorum.

Bu mektubu size yazmama neden olan konu bizlerle paylaşılmadığı ve saydam biçimde yürütülmediği için net bilgi sahibi olamadığımız ancak hakkında bazı duyular aldığımız “halk kütüphanelerinin belediyelere (ya da özel idarelere) devri” ile ilgili hazırlıklardır. Duyularımıza göre il halk kütüphanelerinin Bakanlıkta tutularak, ilçe halk kütüphanelerinin bu yılki yasama döneminde belediyelere devri düşünülmekte imiş.

Halk kütüphanelerinin yerel kuruluşlar oldukları ve bu nedenle Dünya’da genelde yerel yönetimlerin sorumluluğunda hizmet verdikleri doğrudur. Ancak onların gelişmiş olmalarının

* Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi. e-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

ve nitelikli hizmet vermelerinin sadece bu nedenden, yani yerel yönetimlere bağlı çalıştıklarından kaynaklandığını söylemek bilimsel olarak olanaklı değildir. Bildiğiniz üzere, Türkiye’de Batı ölçüsünde gelişmiş ve oturmuş bir yerel yönetim yapısı henüz mevcut değildir. Türk yerel yönetimlerinin, halk kütüphanesi hizmetlerini bugünkü sistemden daha iyi verebileceklerini düşünmek yanlıştır. Ancak gelişmiş yerel yönetim yapılarının olduğu yerlerde halk kütüphanesi hizmetleri gelişmiştir.

Sayın Bakanım,

Kuramsal olarak halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere bağlı hizmet vermesini doğru bulmakla birlikte, Türkiye’de bugünkü yerel yönetim yapısında ve mevcut halk kütüphanesi mevzuatı ve diğer bağlayıcı mevzuatla halk kütüphanelerinin belediyelere devredilmesinin çok ciddi ve onarılamaz bir yanlışlık olacağını söyleyebilirim. Böylesi bir değişim halk kütüphanelerinin büyük ölçüde sonu olacaktır. Çünkü;

1. Halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından hangi ilkeler çerçevesinde organize edileceğini açıklayan bir yasa ya da kapsayıcı bir mevzuat yoktur. Dolayısıyla TBMM’den geçirilecek bir/birkaç değişiklik maddesi ile halk kütüphanelerini devralacak yerel yönetimler buna hazır da değildir, istekli de görünmemektedirler. Yani bir halk kütüphanesi yasası olmadan, hukuksal altyapısı oluşturulmadan 1-2 madde ile gerçekleştirilecek devir geriye dönüşü olanaksız yanlışlıklara neden olacaktır.
2. Hele, il halk kütüphanelerini Bakanlıkta bırakıp ilçe halk kütüphanelerinin belediyelere devri gibi halk kütüphanesi sistem bütünlüğünü bozacak bir uygulama tümünden yanlış ve son derece sakıncalı olacaktır. Dünyada böyle bir sistem bulunmamaktadır. Gerek yönetsel gerekse teknik olarak tam bir karmaşa anlamına gelen böylesi bir düzenleme düşüncesinden hemen vazgeçilmelidir.
3. Değişikliğin yaşama geçirilmesiyle, büyük ölçüde yerel yöneticilerin kişisel duyarlılıklarına bağlı olarak halk kütüphanesi hizmetleri bazı yerlerde gelişme gösterebilir. Ancak ilçelerin çok büyük bölümünde halk kütüphanesi hizmetleri bugünkü yapısının ve düzeyinin dahi gerisine düşecektir. Ayrıca, halk kütüphaneleri arasında büyük gelişmişlik farkları ortaya çıkacaktır.
4. Yerel yönetimler politik getirisi olmadığı düşüncesiyle kütüphane hizmetlerine yeterli finansal kaynak ayırmayacaktır.
5. Halk kütüphaneleri hemen her konuda güncel kısır politikaların etkisi altına girecektir.
6. Halk kütüphanesi binaları, kaynakları ve personeli başka amaçlarla kullanılacaktır.
7. Halk kütüphanelerine kaynak/materyal seçimi yerel yönetimlerin politik yaklaşımlarına bağlı olacaktır.
8. Bütün bunların ötesinde, birçok yerde halk kütüphaneleri tıpkı bugün Bakanlık tarafından belediyelere devredilen kütüphanelerde olduğu gibi kapatılacaktır.

Bu durumda bizim konuya ilişkin yaklaşımımızı özetleyen önerilerimiz şunlardır:
Halk kütüphanelerinin belediyelere devredilebilmesi için,

1. Bazı halk kütüphanelerinin Bakanlıkta bırakılıp bazılarının belediyelere verilmesi uygulaması hiçbir biçimde düşünülmemelidir. Bu halk kütüphaneleri için yönetsel ve teknik karmaşa yaratacaktır.
2. Gerekli yasal altyapı (mevzuat) mutlaka çıkarılmalıdır. Olanaklıysa bir “Halk Kütüphanesi Yasası” ya da şimdilik kapsayıcı yönetmeliklerle halk kütüphaneleri ve kütüphanecileri için hukuksal güvence sağlanmalıdır. Bu mevzuat halk kütüphanelerinin kapatılmayacağı, binalarının başka amaçlarla kullanılmayacağı, halk kütüphanesi hizmetlerine yerel yönetim bütçesinden belirli oranda pay ayrılacağı, kütüphaneye

merkezi sistemle (KPSS) personel alınacağı, kütüphaneye kaynak seçiminin mesleki ölçütlere göre kütüphaneciler tarafından yapılacağı, kütüphane personelinin başka işlerle görevlendirilemeyeceği gibi noktaları içermelidir.

3. Genel müdürlük merkezi birim olarak yeniden organize edilmelidir. Organize edilmiş haliyle Genel Müdürlük ulusal düzeyde mevzuat yaratma, politika oluşturma, strateji geliştirme, standartlar üretme, teknik, yönetsel ve hukuksal denetim yapma, kütüphaneler arası eşgüdümü sağlama, hizmet içi eğitim verme, bölgesel danışma birimleri kurma gibi yeni işlevlere sahip olmalıdır.
4. Devir süreci profesyonel bir danışma komitesi yardımıyla iyi planlanmalı, saydam olmalı, bir protokol ve ardından pilot uygulamalar ile denetimli biçimde gerçekleştirilmelidir.
5. Bu süreçte halk kütüphanecilerinin özlük haklarına yönelik kayıplar olmamalı, onların sürece ilişkin her türlü haklı kaygıları dikkate alınmalı ve giderilmelidir.

Yukarıda sıralanan koşullar sağlanmadığı sürece halk kütüphanelerinin belediyelere devri gerçekleştirilmemelidir.

Sayın Bakanım,

Halk kütüphanelerine ilişkin dile getirilebilecek daha pek çok sorun bulunduğu açıktır. Ancak biz gündemde olan can alıcı bir soruna ilişkin görüşlerimizi aktarmak istedik.

Mektubumuzda dile getirmeye çalıştıklarımıza ilişkin ilgi ve duyarlılığınıza güvenerek, saygılar sunarım.

27.05.2013